

ROZWIĄZYWANIE SPORÓW

ŚRODKI ZASKARŻENIA
W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

Rozwiązywanie sporów

Regulacje ważne dla praktyki

W postępowaniu egzekucyjnym w toku przymusowego dochodzenia praw przez wierzycieli zarówno wierzyciele, jak i dłużnicy mogą korzystać z instrumentów prawnych w celu wykazania swoich racji. Przybliżymy dziś kluczowe trzy z nich, których znajomość jest niezbędna dla każdego wierzyciela i dłużnika celem przygotowania się do egzekucji w Polsce:

- zażalenie na postanowienie/zażalenie na orzeczenie referendarza w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności,
- powództwo przeciwegzekucyjne opozycyjne,
- skarga na czynności komornika.

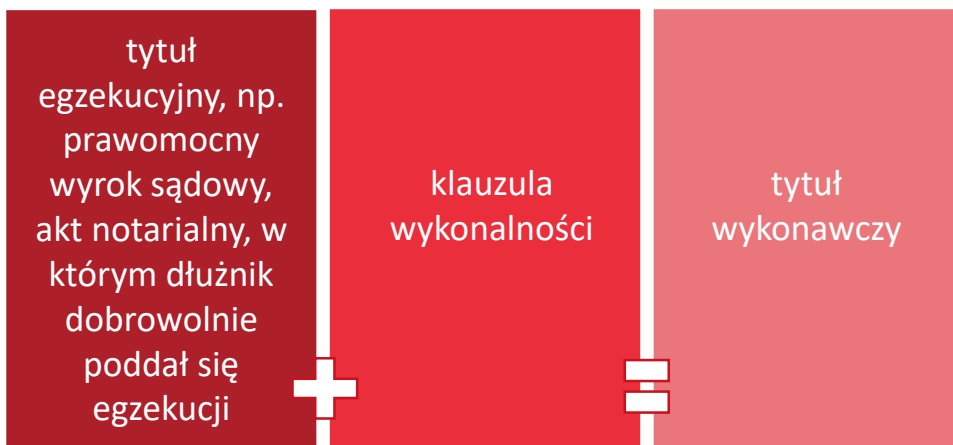
ZASKARŻENIE POSTANOWIENIA CO DO NADANIA KLAUZULI WYKONALNOŚCI

Uwagi wstępne

Co do zasady wierzyciel dopiero, gdy uzyska **tytuł wykonawczy**, może wszcząć egzekucję. Oznacza to, że na przykład po zakończeniu postępowania sądowego i uzyskaniu orzeczenia lub po otrzymaniu innego dokumentu pozwalającego na egzekucję jak choćby aktu dobrowolnego poddania się egzekucji, lecz jeszcze przed etapem przymusowego dochodzenia swoich praw, konieczne jest przeprowadzenie postępowania pośredniego – postępowania w przedmiocie **nadania klauzuli wykonalności** tytułowi egzekucyjnemu. Celem tego postępowania jest wydanie przez sąd postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, a tym samym powstanie **tytułu wykonawczego**.

Ważne!

W zdecydowanej większości przypadków tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Tytułem egzekucyjnym jest np. prawomocny wyrok, akt notarialny, w którym dłużnik dobrowolnie poddał się egzekucji, czy ugoda zawarta przed sądem.

Uwagi wstępne (kont.)

Na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności – zarówno na postanowienie o nadaniu klauzuli, jak i o odmowie jej nadania – przysługuje **zażalenie**; orzeczenie o nadaniu klauzuli wykonalności może zostać wydane również przez referendarza sądowego – wówczas przysługuje **skarga na orzeczenie referendarza**. Prawo do zaskarżenia przysługuje wierzycielowi i dłużnikowi.

Charakter postępowania

Postępowanie w sprawie nadania klauzuli ma charakter uproszczony i sformalizowany. Zaskarżenie postanowienia co do jej nadania ma przede wszystkim zastosowanie do zwalczania uchybień formalnych popełnionych przy nadawaniu klauzuli wykonalności. Sąd zasadniczo nie dokonuje w nim oceny, czy dochodzone roszczenie istnieje, przede wszystkim nie kwestionuje ustaleń i oceny prawnej sądów rozstrzygających spór. Natomiast w wyniku nowelizacji przepisów może odmówić nadania klauzuli wykonalności, gdy z okoliczności sprawy i treści tytułu egzekucyjnego wynika, że objęte tytułem egzekucyjnym roszczenie uległo przedawnieniu, a nawet gdy w świetle okoliczności sprawy jest oczywiste, że wniosek jest sprzeczny z prawem albo zmierza do obejścia prawa.

Przykłady zarzucanych uchybień

- błędna ocena, że orzeczenie jest prawomocne (a zatem że stanowi podstawę do nadania klauzuli),
- tytuł egzekucyjny utracił moc przed nadaniem klauzuli wykonalności (np. minął termin, do którego wierzyciel mógł wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu).

Termin

Termin na wniesienie zażalenia na postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności wynosi tydzień.

Dla dłużnika termin biegnie:

- od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji,
- w razie złożenia przez dłużnika wniosku o uzasadnienie postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności – od dnia doręczenia uzasadnienia.

Dla wierzyciela termin biegnie:

- od dnia wydania mu tytułu wykonawczego lub zawiadomienia go o utworzeniu tytułu wykonawczego w systemie teleinformatycznym albo
- od dnia ogłoszenia postanowienia odmownego, a gdy ogłoszenia nie było – od dnia doręczenia tego postanowienia.

Ważne!

W razie złożenia zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności sąd na wniosek dłużnika może zawiesić postępowanie egzekucyjne do czasu rozpoznania zażalenia, co może prowadzić do wydłużenia tego postępowania.

Co w przypadku uwzględnienia zażalenia dłużnika?

W przypadku uwzględnienia zażalenia dłużnika sąd uchyla postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, a organ egzekucyjny z urzędu umarza postępowanie egzekucyjne, o ile wówczas już trwało. W niektórych sytuacjach może także uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać wniosek do ponownego rozpoznania.

POWÓDZTWO PRZECIWEGZEKUCYJNE OPOZYCYJNE

Uwagi wstępne

Po wydaniu przez sąd postanowienia o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności dłużnikowi przysługuje prawo do żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części, ewentualnie jego ograniczenia.

Charakter postępowania

Wniesienie powództwa opozycyjnego wszczyna postępowanie, w ramach którego oceniana jest – co do zasady – nie tyle zasadność obowiązku stwierdzonego tytułem wykonalności, ile sama wykonalność tytułu wykonawczego.

Ważne!

Celem powództwa opozycyjnego nie jest ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem.

Przesłanki wytoczenia powództwa opozycyjnego przez dłużnika

Dłużnik może wystąpić z powództwem opozycyjnym w przypadku zaistnienia przesłanek określonych w przepisach, jeżeli:

- dłużnik przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście

lub też

- po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia.

Przykłady sytuacji mogących stanowić podstawę do wytoczenia powództwa:

- okoliczność, że zobowiązanie następczo wygasło, np. poprzez potrącenie,
- gdy egzekucja oparta jest na akcie notarialnym, dłużnik może podnosić wszelkie zarzuty kwestionujące istnienie roszczenia objętego aktem notarialnym, w tym również jego wysokość.

Termin wytoczenia powództwa

- Powództwo opozycyjne może być wytoczone przez dłużnika dopiero po wydaniu przez sąd postanowienia o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności.
- Bez znaczenia pozostaje, czy egzekucja została już wszczęta. Nie jest również istotne, czy postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności jest prawomocne.
- Możliwa jest sytuacja, w której po wydaniu postanowienia o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności postanowienie to zostanie zaskarżone i jednocześnie zostanie wniesione powództwo opozycyjne. Jeżeli w wyniku zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności wnioski o jej nadanie zostaną prawomocnie oddalone, wówczas powództwo opozycyjne nie może zostać uwzględnione.

Ważne!

Powództwo opozycyjne nie może być wytoczone już po wyegzekwowaniu należności w całości. W przypadku wyegzekwowania jedynie części wierzytelności, powództwo opozycyjne będzie możliwe do wytoczenia jedynie co do niewyegzekwowanej części. Nie zamyka to jednak dłużnikowi drogi do dochodzenia swoich praw w innym postępowaniu, np. na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu lub naprawieniu wyrządzonej szkody.

Uwzględnienie powództwa opozycyjnego

W konsekwencji uwzględnienia powództwa opozycyjnego tytuł wykonawczy zostaje pozbawiony wykonalności w całości lub w części. Dalsze prowadzenie egzekucji na podstawie takiego tytułu wykonawczego jest niemożliwe i podlega z urzędu umorzeniu w odpowiednim zakresie. W sytuacji gdy żądanie pozwu dotyczyło ograniczenia wykonalności, sąd w wydanym orzeczeniu wskazuje, na czym to ograniczenie polega.

SKARGA NA CZYNNOŚCI KOMORNIKA

Uwagi wstępne

W toku postępowania egzekucyjnego strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynność lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone, ma możliwość złożenia skargi na czynności komornika. Skarga na czynności komornika jest środkiem prawnym służącym weryfikacji czynności komornika sądowego pod względem ich zgodności z przepisami dotyczącymi postępowania egzekucyjnego.

Przedmiot skargi

- Przedmiotem skargi na dokonane czynności komornika mogą być czynności rozstrzygające, przybierające formę postanowienia (np. w przedmiocie ustalenia kosztów egzekucji) oraz czynności wykonawcze (np. zajęcie rachunku bankowego).
- Skarga na zaniechanie przysługuje wówczas, gdy komornik – mimo spoczywającego na nim obowiązku, wynikającego z przepisów postępowania – nie podejmuje odpowiednich czynności, a są one istotne z punktu widzenia praw stron lub osób trzecich (np. zaniechanie wydania postanowienia o umorzeniu postępowania z urzędu). W takim wypadku w skardze należy również przedstawić żądanie dokonania danej czynności przez komornika.

Terminy na złożenie skargi

- Skargę wnosi się w terminie tygodnia od dnia dokonania czynności komornika, jeśli osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone lub zagrożone, była przy czynności obecna lub była o jej terminie zawiadomiona.
- W innych przypadkach w terminie tygodnia od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone lub zagrożone, a w braku zawiadomienia – od dnia powzięcia wiadomości przez skarżącego o dokonanej czynności.
- Skargę na zaniechanie wnosi się w terminie tygodnia od dnia, w którym skarżący dowiedział się, że dana czynność miała być dokonana.

Ważne!

Wraz ze złożeniem skargi dłużnik może jednocześnie wnioskować o zawieszenie postępowania egzekucyjnego, co może doprowadzić do wydłużenia postępowania egzekucyjnego.

Autokontrola

Skargę wnosi się do komornika, którego działania lub zaniechania dotyczy skarga. Komornik sporządza wówczas wyjaśnienia swoje decyzje i przekazuje skargę z uzasadnieniem do właściwego sądu rejonowego. Komornik może jednak w całości uwzględnić skargę – wówczas nie przekazuje jej do sądu i rozstrzyga zgodnie z wnioskami zgłoszonymi w skardze.

Skutki uwzględnienia skargi

W wyniku postępowania wszczętego na skutek skargi sąd może w całości lub w części uwzględnić skargę w takim zakresie, w jakim była uzasadniona – np. uchylić wadliwą czynność komornika. Przykładowo: jeśli dłużnik zaskarżył zajęcie wierzytelności – komornik może uchylić dokonane zajęcie; jeśli dłużnik zaskarżył postanowienie o kosztach egzekucji – komornik może obniżyć je do poziomu żądanego przez skarżącego.

Ważne!

Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje tylko w wypadkach wskazanych w ustawie, a zatem nie każde postanowienie wydane wskutek skargi podlegać będzie zażaleniu.

Kontakt

Lidia Węclawowicz
RADCA PRAWNY, PARTNER

lidia.weclawowicz@ngllegal.com

Przemysław Tacij
ADWOKAT, COUNSEL

przemyslaw.tacij@ngllegal.com

Stanisław Wocial
APLIKANT RADCOWSKI, JUNIOR ASSOCIATE

stanislaw.wocial@ngllegal.com

